

Uluslararası Kütüphane Dernekleri ve Kuruluşları Federasyonu

IFLA Uzman Raporu No. 125

Kütüphanelerde Okuryazarlığı ve Okumayı Tanıtmak İçin Araştırmanın Kullanımı: Kütüphaneciler İçin Kılavuz

Hazırlayanlar: Lesley Farmer ve Ivanka Stricevic

Kütüphanelerde Okuryazarlığı ve Okumayı Tanıtmak İçin Araştırmanın Kullanımı: Kütüphaneciler İçin Kılavuz

Hazırlayanlar: Lesley Farmer ve Ivanka Stricevic

Bu kılavuz, IFLA Okuryazarlık ve Okuma Bölümü Daimi Komitesi tarafından derlenen taslağa dayanarak hazırlanmıştır. John Cole, Virginia Walet ve Ray Dioron'a bu projedeki çalışmalarından ötürü özel teşekkürlerimizi sunarız.

Kütüphanelerde Okuryazarlığı ve Okumayı Tanıtmak İçin Araştırmanın Kullanımı:
Kütüphaneciler İçin Kılavuz / Lesley Farmer and Ivanka Stricevic

The Hague, IFLA Headquarters, 2011. –28p. 30 cm. – (IFLA Professional Reports:125)

ISBN 978-90-77897-48-5

ISSN 0168-1931

İçindekiler

Giriş	5
Okuryazar Nasıl Tanımlanır?	7
Okuma ve Okuryazarlığın Tanıtım Paydaşları Kimlerdir?	9
Araştırma Nedir?	11
Kütüphaneciler Araştırmayı Niçin Kullanmalıdırlar?	12
Hangi Araştırma Yararlı Olacaktır?	14
Okuryazarlığı ve Okumayı Tanıtma Planı Yapmak için Araştırma Nasıl Kullanılabilir?	16
Tanıtım Çalışmalarının Başarısını Belirlemede Araştırma Nasıl Yardımcı Olabilir?	18
Okuma ve Okuryazarlık Konusunda Örnek Uygulamalara Kapı Açan Araştırmanın Sentezi ..	21
Araştırma Temelli Örnek Tanıtım Çalışmaları	23
Araştırma Başlangıç Noktaları	35
İlgili Dernekler.....	37

Giriş

“Her çocuğun, gencin ve yetişkinin temel yaşam becerilerini kazanması için okuryazarlık, yaşamsal derecede önemlidir” gerçeğiyle hareket eden UNESCO, 2003-2012 arasını on yıllık okuryazarlık dönemi olarak belirlemiştir. UNESCO, herkesin çeşitli yollarla bilgiye erişme, değerlendirme ve kullanma becerisini geliştirme gereksiniminin bilincindedir. Bu kampanya, özellikle resmi eğitim olanağına daha kısıtlı erişebilen nüfuslara yönelik olmak üzere, okuryazarlık ve yaşam boyu öğrenmeyi teşvik edecek etkinlikler düzenlemeleri konusunda ajansları özendirilmektedir”

Bu konuda, kütüphaneciler, en azından kendi kendilerine, söyle diyebilmektedir: “okuryazarlığı ve okumayı tanıtmaya dönük daha fazlasını yapmayı isterdim ancak bu öncelikli bir gereksinim değil”. Öte yandan, kütüphaneciler, okuryazarlık bağlamında gittikçe gelişen rollerinin farkına vardıklarından, okumaya ilişkin araştırmalar onların olguları biraraya getirme ve iyi çözümler önermelerine yardımcı olmaktadır. Buna ek olarak kütüphaneciler, okuma ve okuryazarlık tanıtım konusu ile ilgili sistematik veri odaklı bir yöntem kullandıkları zaman, mesleki/profesyonel alana yararlı bir katkıda bulunabilirler.

IFLA Okuryazarlık ve Okuma Bölümü, kütüphanecilere yardımcı olmak için şu soruyu dile getirme çabasıdadır: “Kütüphaneciler, okuryazarlığı ve okumayı etkili bir şekilde nasıl tanıtabilirler?”

Bu anlayışla, *Kütüphanelerde Okuryazarlığı ve Okumayı Tanıtmak İçin Araştırmanın Kullanımı* raporunu yayınlamaktan mutluyuz. İkinci yayınumuz, özellikle kütüphanecilere ve bu küresel topluluk içerisinde benzer kuruluşlarda çalışanlara, okuryazarlığı geliştirmenin yollarını bulmak isteyenlere yöneliktir. IFLA Okuryazarlık ve Okuma Bölümü’nün ilk yayını olan Kütüphane Tabanlı Okuryazarlık Programları Kılavuzu: Bazı Pratik Öneriler ((2007; bakınız: <http://archive.ifla.org/VII/s33/project/literacy.htm>) adlı kitapçıkta, kütüphanelerin okuryazarlık tanıtım etkinliklerine ev sahipliği yapmaları ve okuryazarlık ve okumayı tanıtım için kullanışlı kaynakların kütüphaneler tarafından gelişimi gibi konular vurgulanarak, kütüphanecilerin ve ortaklaşa çalıştıkları kişilerin okuryazarlık konusuna dâhil olabilmelerinin belli başlı yolları tanımlanmıştır.

Kütüphanelerde Okuryazarlığı ve Okumayı Tanıtmak İçin Araştırmanın Kullanımı Kılavuzu okuryazarlık ve okuma konularının tanıtımı için kütüphaneciler ve ortakları tarafından yönetilen araştırmanın akıllıca kullanımı, yürütülmesi ve uygulanmasının önemine odaklanarak ilk kitapçığını sunmaktadır.

Kütüphanelerin okuryazarlık ve okumayı tanıtım için eşsiz bir konuma sahip olduklarına inanıyoruz. Bu özellik, kütüphanelerin misyonlarının bir parçasıdır. Bu misyon, okul kütüphanelerinden başlayarak, halk, özel, araştırma, üniversite ve ulusal, yani tüm kütüphanelerin bir misyonudur. Kütüphaneler, bu misyonu doğrudan yerine getirebilirler ancak özellikle diğer kuruluşların ortaklığında projeler, yayınlar ve diğer işbirliği çabaları yoluyla da gerçekleştirmeleri söz konusudur. Her türlü durumda, bu projelere bilgi sağlamak için güncel araştırma kullanımı, kütüphanelerin büyük ölçüde başarı şanslarını artırır. Kütüphaneciler ve ortakları, sürekli biçimde gelişme ve etki faktörlerini artırma amacı ile uygulamalarını düzenli, sistemli biçimde denetleyerek, hem araştırmanın yansıtıcı uygulayıcıları hem de daha etkili tanıtıcı olurlar.

Bu yeni kitapçık üç hedefi kapsamaktadır:

- Kütüphanecileri okuryazarlık ve okumayı tanıtma çalışmalarında araştırma yapmaya teşvik etmek.
- Okuryazarlık ve okuma alanlarındaki diğer ilgili kuruluşları, kendi tanıtım etkinliklerinde ilişkili araştırmayı kullanmaları konusunda teşvik etmek.
- Kütüphanecileri ve diğer kuruluşları eyleme geçmeye ve değerlendirme araştırması yapmaya teşvik etmek.

Okuma ve okuryazarlık tanımlamamız, yaşam boyu gelişim, uygulama, işlevsel okuryazarlık tanıtımı, okuma ve yazmayı kapsamaktadır. Bu ideal bulunan fakat etkin olarak da mevcut araştırmaya dayanan beceriler, birey ve grupların, bağımsızlık, merak ve yaşam boyu öğrenmeleri konusunu teşvik etmektedir. Bu tür yetkinliklere sahip insanlar, yaşadıkları toplulukların ve ulusların ekonomik, sosyal ve kültürel gelişimine büyük katkı sağlarlar.

Bizler bu kılavuzu öncelikle “kütüphanecilerle konuşan kütüphaneciler” olarak yazdık. Kılavuzun yazımı sürecinde, birçok anahtar soruyu yöneltip yanıtlayarak düşüncelerimizi oluşturduk.

“Vücut için egzersiz ne ise, okuma da beynin egzersizidir.”

Sir Richard Steele

Okuryazar Nasıl Tanımlanır?

UNESCO'ya göre okuryazarlık “çeşitli içeriklerde olan yazılmış ve basılmış materyalleri tanımlama, anlama, yorumlama, yaratma, iletme, hesaplama ve kullanma yetisidir. Okuryazarlık, bireylerin hedeflerine ulaşmasına, bilgilerini ve gizilgüçlerini (potansiyellerini) geliştirmesine ve ait oldukları topluluklar ile geniş bir topluma katılımlarına olanak tanıyan öğrenme sürecini kapsar”. (UNESCO. (2004). *Politikalar ve Programlar İçin Çoklu Okuryazarlık ve Etkileri*. The Hague: UNESCO).

UNESCO'nun 2006 yılında çıkan ve okuryazarlık kampanyalarının ilk beş yıllık sürecini gözden geçirme olanağını sunan Herkes için Eğitim başlıklı yayınında okuryazarlığın anlamı dört farklı şekilde belirlenmiştir:

- Bir seri özerk beceri olarak okuryazarlık,
- Uygulanmış, denenmiş ve belirlenmiş olarak okuryazarlık;
- Bir öğrenme süreci olarak okuryazarlık;
- Metin olarak okuryazarlık.

Cordes (IFLA) tebliğinde, okuryazarlık kavramını daha geniş tanımlamaktadır. Görsel okuryazarlık, dijital okuryazarlık, medya okuryazarlığı ve çoklu okuryazarlıklar gibi çeşitli terimlerle anılan çok biçimli okuryazarlık bir (tür) ekran okuryazarlığıdır. Bilgisayar ekranındaki, görüntü, hareketli metin, müzik, ses efektleri ve ses tonu kalitesini içeren modlar, bunların tümü öğrenciler için bir anlam taşır. Bu çok biçimli okuryazarlık, okuryazarlığın ne olduğu konusunu veya ne olabileceğini, diğer yandan dijital çağda okuryazar olmanın ne anlama geldiğini gündeme taşımaktadır.” (Cordes, S. (2009). *Geniş Ufuklar: 21. Yüzyıl Kütüphanesinde Çok biçimli Okur Yazarlığın Rolü*. <http://www.ifla.org/files/hq/papers/ifla75/94-cordes-en.pdf>).

Bu çerçevede, okuryazarlığın temel ya da eksik yönü olarak Okuma'dan söz edebiliriz. OECD (Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü) okuryazarlığı “Bireyin hedeflerine ulaşması, bilgi ve gizilgücünü geliştirmesi ve topluma katılması için (okuduklarını) anlaması, kullanması ve bunları yazılı metin üzerinde yansıtabilmesi” olarak tanımlar.

Kültürel okuryazarlık terimi yaygın olarak bilinen ama pek çok şekilde tanımlanabilen bir kavramdır. IFLA tarafından yürütülen araştırma, IRA (Uluslararası Okuma Derneği) ve CAL (U.S. Uygulamalı Dilbilim Merkezi) kültür okuryazarlığını destekleyen ana etmenleri tanımlamakta ve incelemektedir. Anılan araştırmaya şu adresten erişilebilir: (<http://archive.ifla.org/VII/s33/project/DevelopingCulturesLiteracyRep.pdf>).

Bu araştırmaya göre okuryazarlığın kapsadığı alanlar şunlardır: Okuryazarlığın uygulanabildiği ve okuma/yazmanın teşvik edildiği destekleyici bir çevre; günlük yaşamda okuma, yazma ve bilginin kullanımına ilişkin gereksinim duyulan beceriler üzerine eğitim; yalnız resmi eğitim sürecinde değil aynı zamanda işte, ailede, kurumlarda, sokakta ve toplum içinde öğrenilen ve teşvik edilen, okuma yazma becerilerinin uygulamasına ilişkin güdüleme;

kurumların ve etkinliklerinin tanıtımına katılan olumlu bir değer; çeşitli toplum üyelerinin kültürel ve dilsel farklılıklarına duyarlı uygun materyallerin üretimine ve bu anlamdaki politika ile eğitime yatırım ve benzeri gibi.

Sonuç olarak, okuryazarlık kültürünün gelişiminde ve tanıtımında etken olan dokuz madde aşağıda belirtilmektedir:

1. Materyallere erişim
2. İnsanların kendi kitaplarına kendilerinin sahip olmasının önemi
3. Kitap alamayacak durumda olan insanlara, kitap sağlayan alternatif kuruluşlar
4. Ulusal okuma politikası
5. Çocuklara ve yetişkinlere yönelik okuryazarlık materyallerinin desteklenmesi
6. Okuryazarlığı ve okumayı öğretmek için eğitim modelleri ve materyalleri
7. Kuruluşlar ve programlar arasında işbirliği
8. Çağdaş toplumda basılı okuryazarlığın önemi
9. Okuryazarlık kültürünün merkezi yönetim tarafından tanıtılması

Bu dokuz maddeye bağlı olarak, kütüphanelerin anahtar oyuncu oldukları görülebilmektedir. Çünkü kütüphaneler, yukarıda belirtilen okuryazarlığa etki eden maddelerin çoğunda, materyallere erişimden tanıtım ve işbirliği öğrenimine kadar, rol sahibidirler.

Okuryazarlık ve bir okuryazarlık kültürü bağlamında okuryazarlığın - özel olarak da okumanın- tanıtımı ve yaygınlaştırılması, kişileri okumaya ve ilişkili materyalleri kullanmaya ikna ederek özendirmek için okuma materyallerinin pazarlanması ve okuma deneyimi edindirme biçiminde yorumlanabilir. *Okuyucu geliştirme* biçimindeki ilişkili bir diğer terim (Opening The Book Ltd. tarafından tanımlandığı gibi) daha çok birey üzerinde odaklanmaktadır; kişinin özgüven ve okuma hazzını arttırmak, okuma seçeneklerini genişletmek, okuma deneyiminin paylaşımı için olanaklar sağlamak ve yaratıcı etkinlik olarak okumayı desteklemek gibi anlamlar içermektedir.

“Okuryazarlık okullarımızda kabullenildiği gibi eğitimin bir parçası değildir. Aslında eğitimin kendisidir. Okuryazarlık; aklın bilgiyi bulma, anlamaya çalışma ve – ne kadar değerli olurlarsa olsunlar- edinilmiş tavrı, öğrenilmiş değer ya da duygusal tepkileri değil, bilgi ve anlamı kullanarak yargıda bulunma yeteneği ve aynı zamanda buna yatkın olmasıdır”

Richard Mitchell

Okuma ve Okuryazarlığın Tanıtım Paydaşları Kimlerdir?

Okuma ve okuryazarlık tanıtımı şu birkaç paydaşı kapsar: Kütüphane personeli, potansiyel okurlar, öğretmenler, yayıncılar ve okuma ve okuryazarlıktan etkilenen diğer toplum üyeleri. Kendi uzmanlık alanları bakımından kütüphaneciler, okuryazarlık ve okuma tanıtımı konusunda araştırma kullanımında en şanslı olanlarıdır. Bunun yanında, kütüphanecilerin çalışmaları yerel girişimlere ve durumlara bağlı olacaktır.

Bununla birlikte kütüphaneciler, araştırma çalışmalarını işbirliği hizmetleriyle geliştirebilirler. Bu işbirliğinde, her bir ortak özgün bir bakış ve elde ettiği kaynaklarının toplamını masaya getirir. Kütüphanecilerin yerel kaynak sağlama becerilerine, medya aracılığıyla iletişim kurmayı ve öğretmenlerin ebeveynlerle olan bağlantısını örnek verebiliriz. Potansiyel ortaklar seçilirken, aşağıdaki etkenler göz önünde bulundurulmalıdır:

- Hedefler ve değerler: Okuryazarlık ve okuma tanıtımı konularında nasıl bir işbirliği kurmayı düşünürler?
- Tanınma: Toplum tarafından nasıl biliniyorlar?
- Kaynaklar ve yetenekler: Kütüphanenin sahip olduğu varlıklara nasıl destek olurlar?
- Güç: Katılımları ne kadar önemlidir? Kütüphane onlara nasıl yardım eder?
- Durum: Daha önceden ortaklık zaten kurulmuş mudur? Onlarla çalışmak ne kadar kolaydır?

Okuma ve okuryazarlık tanıtımı ortaklarına ilişkin potansiyel liste oldukça uzundur: Okuryazarlık ve okuma tanıtım kuruluşları; eğitim kurumları; okuma, okuryazarlık programları ve politikaları ile ilgili eğitim ve siyasi kararlar hakkında karar mercii olan politika yapıcılar; araştırmaya dayalı okuma ve hem hükümet hem de özel sektör tarafından sarfedilen güçlendirilmiş, araştırma tabanlı okuma ve okuryazarlık tanıtımı çalışmalarından nihai olarak yararlanacak toplum üyeleri. Yazarların dâhil olduğu özel bir grup; yerel, eyalet veya bölgesel kitap festivallerini desteklemek için oluşturulmuş yerel ve eyalet grupları; yerel sanat dernekleri; özellikle okuma gruplarına ve eğitim derneklerine ev sahipliği yapan kitap evleri; işletmeleri ve sendikaları içine alan toplum temelli diğer potansiyel ortaklar, medya; kamu idareleri ve politik gruplar; mahalle dernekleri; dini gruplar; kardeşlik toplulukları ve mezun gruplar; kamu sağlığı toplulukları ve sosyal hizmet çalışanları; psikologlar ve profesyonel danışmanlar.

IFLA Okuryazarlık ve Okuma Bölümü, araştırmaya dayalı okuryazarlık ve okuma tanıtım projelerine ve yayınlarına ilgi duyan ve bu ilgilerini paylaşan ulusal ve uluslararası pek çok kuruluşla yakın çalışmaktadır: Uluslararası Okuma Derneği, Gençler için Kitaplar Uluslararası Komisyonu, İngilizce Öğretmenleri Ulusal Konseyi ve Uluslararası Okul Kütüphanecileri Derneği. Benzer düşünceye sahip diğer kuruluşların bir listesi, bu kitapçığın

sonunda bulunmaktadır. Ayrıca, uluslararası kuruluşlar, ulusal ve bölgesel düzeylerde ortak projeler ve araştırma sağlayan ulusal birimlerine ya da ortaklarına sahiptirler.

Tüm bu paydaşlar, okuma ve okuryazarlık tanıtımına yönelik yapılan araştırmaya, pek çok yolla katkı yapabilirler:

- Mevcut olan ilgili araştırmayı tanımlama ve gözden geçirmek
- Okuma ve okuryazarlık alanında araştırma takvimi belirlemek
- Araştırma projesi katılımcıları olarak hizmet vermek
- Analiz edilebilen veriler sağlamak ve verilerin analizine yardımcı olmak
- Kütüphanelerin çalışmaları da dâhil, ilgili araştırma duyurusunu yapmak
- İlgili araştırma üzerinde hareket etmek
- Araştırmayla ilgili uzmanlık deneyimleri sağlamak

Paydaşlarla yapılan ortaklık sonucunda kütüphaneciler, okuma ve okuryazarlığa ilişkin etkin tanıtım yapmak üzere bu araştırmaları olası en iyi duruma getirebilir ve bu şekilde bu araştırmalardan yararlanabilirler.

Araştırma Nedir?

Araştırma, stratejik olarak toplanan veri ve bu verinin analiz edilmesiyle, konu içeriğini inceleme ve daha sonra bu bulguları ve önerileri paylaşmaya ilişkin sistematik bir süreçtir. Sürece bağlı olarak, bu yöntemin onaylanmaya, amaçlanan etmenin ölçümüne ve güvenilir olmasına gereksinim vardır.

Araştırma, problem çözmenin genişletilmiş bir biçimi olarak da kabul edilebilir. Bilginin ve analizin derinliği, metodolojinin keskinliği ve sürecin bütünlüğü, araştırmayı günlük deneyimlerden ayırır. Araştırma yaklaşımları, yapılandırılmış problem çözmeden deneysel araştırmaya ve özel uygulamalı araştırmadan teorik araştırmaya kadar farklı süreçlerde yer alabilmektedir.

Araştırma oluşturulurken genellikle aşağıdaki adımlar kullanılır:

1. İncelemenin amaçları açıkça belirlenir.
2. İncelemenin amacı ve kapsamı uygulanabilir hale getirilir.
3. Araştırma soruları açık ve kesin olarak düzenlenir.
4. Uygun yöntemleri belirlenir.
5. Veri toplama araçları belirlenir
6. Nüfus ve incelenecek örneklem belirlenir.
7. Geçerli ve güvenilir veri toplanır.
8. Verinin nasıl analiz edileceği belirlenir.
9. Bulgular yorumlanır ve rapor edilir.

Eylem araştırması, özellikle kütüphanecilerin ve ortaklarının işlemleri yürütmeleri için, uygun bir araştırma türüdür. Eylem araştırması, kişinin kendi deneyimiyle geliştirdiği çalışma sürecine atıf yapmaktadır. Bunun gibi, eylem araştırması planlama, hareket ve tepki içermektedir. Eylem araştırması, değerlendirmeyi de içerecek şekilde sistematik ve araştırma tabanlı metodolojiye dayandığı için, açık bir şekilde gündelik uygulamalardan ayrılmaktadır. İyi biçimde tanımlanmış bir problem çevresinde yapılandırılan mevcut araştırmalara ilişkin dikkatli bir gözlem, verinin derlenmesinden önce gelir. Problemin sonucuna etki eden etkenlerin özenle tanımlanması ve bu etkenlerin değerlendirme sonuçlarıyla aynı eksende buluşması gerekmektedir.

“Araştırma formüle edilmiş meraktır. Bir amaçla gözlemleyip derinine inmektedir.”

Zora Neale Hurston

Kütüphaneciler Araştırmayı Niçin Kullanmalıdırlar?

Bilgi profesyonelleri olarak kütüphaneciler, düzenli bir biçimde kullanıcılarının araştırma yapmalarına yardım ederler. Bu durum, kütüphanecilerin, konuyla ilgili yayınları düzenli olarak gözden geçirmeleri, daha fazla veri toplamaları ve kendi deneyimlerini tanıtmaları için bulgularını analiz etmeleriyle anlamlı hale gelmektedir. Kişisel düzeyde araştırma ise yapılan işe çeşitlilik ve derinlik katar, kişinin tepkileri anlamında daha aktif olmasına yardım eder ve merakını tatmin eder. Örgütsel düzeyde araştırma, stratejik planlamayı destekler, çalışanların katılımını artırır, programın etkisini sergiler ve örgütlerin bilinirliklerini artırır. Mesleki bağlamda araştırma da derinlemesine tartışma ve eylem olanağı sağlar, mesleki mükemmeliyeti sağlar ve uzmanlık alanında olumlu etkiyi artırır (ayrıca bakınız <http://lisresearch.org/2010/06/01/the-librarian-as-researcher/>).

Son analizde araştırma, planlamada, değerlendirmede, günümüzde ve gelecekte okuma ve okuryazarlık tanıtımı programlarında ve hizmetlerinde yardımcı olabilir. Araştırma şunlara yardımcı olabilir:

- Güncel deneyimlerin kalite ve etkisini ölçer.
- Kütüphane misyonlarını ve planlarını oluşturur ve ölçer.
- Çalışmaların verimliliğini ve etkisini ölçer.
- Çevresel değişiklikleri ölçer.
- Bütünüyle kütüphane programına değer katar.

Her durumda, araştırma, bilgiye dayalı değerlendirme olarak düşünülebilir. Etkili kütüphane yönetimi, dikkatli bir biçimde problem tanımlama ve çözme yolu ile sürekli denetimi ve gelişmeyi kapsar. Düzenli olarak bir sorunu inceleme, ilgili yayınları gözden geçirme, önemli etkenleri bir araya getirme, analiz etme, test etme ve değerlendirme sonuçları... Tüm bunlar krizleri çözmeye yardım eder. Kütüphaneciler bu süreci belgeleyerek, çalışmalarında daha fazla denetim sahibi olurlar, bunları daha kolay tekrarlarlar ve problemi çözmek için gerekli olan kaynakların sağlanması konusunda karar mercilerini ikna edecek bulgulara sahip olurlar. Örneğin, okuma çalışmayı ilgisizlikten dolayı iptal edildiğinde, kütüphaneciler iptal edilmeye neden olan olası etkenleri tanımlayarak, problemi çözmeye çalışabilirler. Araştırma, diğer kütüphanecilerin bu problemi nasıl başarıyla çözdüklerini, nasıl ilgili veriyi bir araya getirdiklerini ve analiz ettiklerini ve sonrasında da nasıl bir eylem planı önerdiklerini ifade eder ve böylece gelecekteki çalıştayların daha başarılı olmasını sağlamış olurlar.

Daha çok okuyucu memnuniyeti ve okuryazarlık amacı güttüklerinden dolayı kütüphaneler, araştırma kullanımında en önemli kurumlardır. Araştırma çalışmaları, paydaşların etkilenmesiyle uyum içinde yürütülür ve böylece paydaşlar çözümün parçası gibi hissederler ve kendi taraflarında olumlu bir farklılık oluştururlar.

Ayrıca bu araştırma süreci, okuma ve okuryazarlık konusunda kütüphanecinin kendi kendisini özgün ve profesyonelce geliştirmesini sağlar. Bunun yanında araştırma süreci, en iyi uygulama için araştırmaları ve bu araştırmalar altında yatan temel kavramları, teorileri anlama ve dolayısıyla uygun eylem zeminini oluşturmayı sağlar. Kütüphaneci, yeni bilgileri işlediği ve bunları yerel gereksinimler ışığında uygulamaya yansıttığı için kişisel bilgi birikimi ve becerilerini, gerektiği anda hemen ve anlamlı olarak kullanılabilecek biçimde geliştirmiş olur. Bu sayede yardım çalışmalarını güçlendirmiş olur.

Kütüphaneciler, sorunlara karşı koymak için daha küresel, daha geniş, profesyonel toplulukla araştırmalarını paylaşarak, benzer sorunlara sahip meslektaşlarına yardım ettikleri gibi, bu alandaki bilgi hazinesine de katkı sağlarlar.

Hangi Araştırma Yararlı Olacaktır?

Temel bir mesleki gelişim eylemi, araştırmayı yetenekli bir biçimde kullanmayı gerektirir. Kütüphane ve eğitime ilişkin literatürü tümü ile gözden geçirmek kütüphanecilere mesleki bilgilerini geliştirmek ve öğrendiklerini başarılı bir biçimde uygulamak anlamında içgörü (ya da sezgisel kavrayış) kazandırabilir. Yalnız enformasyon bilimi alanında değil aynı zamanda okuma ve eğitim gibi ilişkili alanlarda da mesleki literatürü okumak, kütüphanecilerin mevcut eğilimler ve araştırma tabanlı uygulamalar hakkında güncel bilgi sahibi olmalarını ve farkındalığını sağlar.

Kütüphanenin gelişmesi için kullanılan araştırma, belki de, en zorlayıcı kısmı oluşturmaktadır. Yöntemleri anlamak kütüphanecilerin, araştırma yaklaşımları ile problemleri karşılaştırmalarına yardım eder. Gerekli olan şey, bir kütüphanecinin okumayı ve okuryazarlığı tanıtmak için farklı yöntemleri denemek istemesidir; örneğin okuyucu danışmanlığını pazarlamak için en etkili yolu bulma gibi. Yayınları iyi bir şekilde gözden geçirmek kütüphanecilerin okuyucu danışmanlığını tanıtmaya katkı sağlayan etkenleri elde etmesine yardım eder. Geçerliliği onaylanan değerlendirme araçları, yerel sorunlar için uyumlu hale getirilebilir ve böylece araştırma geliştirme zamanından tasarruf edilmiş olur. Araştırma makaleleri denenmiş/sınanmış yöntemleri sunar ve teknikler etkili olmasa bile aynı hatalardan kaçınmaya yardım edebilir. Hatta veri tartışması ve sonuçlarını okuma, kütüphanecilerin anlamlı kararlar elde etmek için verinin nasıl yönetileceğini bilmeleri konusunda yardımcı olur. Her durumda, kütüphanecilerin hedefleri, saptanan ve kullanılan araştırma aracılığıyla, bakışları belirlemektir.

Okuryazarlık ve okuma hakkında araştırma yapmak için izlenmesi gereken adımlar aşağıdaki gibidir:

1. İlgili anahtar kelimeleri seçme:

- Sorun nedir? Programa ilgi eksikliği? Beceri eksikliği?
- Hedef kitle kimdir? Gençlik, ebeveynler, okuyan uzman kesim, kitap kulüpleri?
- Genel çerçevede hangi kurumlar var? Halk kütüphanesi, okul, müze, rekreasyon (eğlence ve dinlenme) merkezi, hastane?
- Hedef ya da amaç nedir? Okumayı eğlenceli hale mi getirmek, grafik analizini geliştirmek mi, aileleri çocuklarının internet etkinliklerine dâhil mi etmek?
- Strateji nedir? Öykü anlatma saatleri, kitap ayırıcı, wiki okuryazarlığı, dijital öykü anlatımı?

2. Uygun kaynaklar seçme:

- Bilimsel mi? Araştırma makaleleri, doktora tezleri, konferans bildirileri
- Kapsamlı mı? Kitaplar, bibliyografyalar, ansiklopediler

- Güncel mi? Gazeteler, televizyonlar, web günlükleri
- İnsan? Profesyonel dernekler, mülakatlar

3. *Kaynaklar içindeki ilgili bilgiye erişim:*

- Araştırma amacı ve sorular
- İçerik: Çerçeve, zamanlama, toplum, gereksinim veya sorun
- Yöntem: Nüfus ve koleksiyon verisi seçimi için süreç
- Bulguların analizi
- Sonuç ve öneriler

4. *Kaynakları değerlendirme:*

- Geçerlilik: Yazar/kurumun güvenilirliği ve takvim, yöntemin kesinliği, verinin nicelik ve niteliği, bulguların analizi, sonuç, varsayımlar, zamanlama
- Uygunluk: Amaçlanan tanıtımla uyum, tekrarlanabilirlik ve tanıtılan duruma aktarılabilirlik
- Neler yapıldı ve işe yaradı, neler başarısız oldu– ve neden; ne önerilir
- Araştırma sürecini çoğaltma olasılığı: fiyat, zaman dilimi, personel gereksinimleri, kaynak gereksinimleri, mevcut olanak ve tesislerin kullanımı
- Kütüphane ve kullanıcılar üzerindeki etkisi

Okuryazarlığı ve Okumayı Tanıtma Planı Yapmak için Araştırma Nasıl Kullanılabilir?

Kütüphane, açık ve net bir biçimde tanımladığı hedefleri ile beraber, okuryazarlığı ve okumayı tanıtma ve araştırma etkinliklerinin gelişimi için bir stratejik plan sahibi olmalıdır. Bunun yanında, mevcut yerel ya da ulusal planlarını da koordine etmeleri önemlidir. Bu plan, danışma ve yönetim için gerekli olan araştırma türünü belirler.

Araştırma faaliyetinde, kütüphaneciler ilk olarak mevcut durumu tanımlamaya gerek duyarlar. Örneğin, kütüphanenin amacı, kullanıcıların (ve hatta kullanıcı olmayanların) gereksinimi olan fiziki alanı sağlamak ve kütüphane içerisinde okuryazarlığı ve okumayı tanıtım için gerekli ve uygun kaynakları tanımlamak olmalıdır. Bu noktada bile kütüphaneciler, diğer kütüphanelerin okuryazarlık ve okumayla ilgili veriyi nasıl bir araya getirdikleri hakkında bilgi bulmak için literatür araştırmasından yararlanabilirler. Tüm paydaşlardan, kütüphane kullanıcısı olmayanlar da dâhil, elde edilen bilgileri dâhil etmek önemlidir. Ancak o zaman, kütüphaneciler veriyi analiz edebilir ve sorunun temelini belirleyebilirler. Yine, analizi yönetmek ve sonuçları geçerli kılmak için ilgili araştırma kullanılabilir.

Mevcut durum ve amaçlanan sonuç arasındaki fark bir kez belirlendiğinde, kütüphaneciler diğer kütüphanelerin ve ilgili kuruluşların sorunu nasıl ele aldıklarını keşfetmek için araştırma literatürünü gözden geçirebilirler. Örneğin diğer kütüphaneler hangi yöntemi kullanmışlar? Hangi materyal ve insan kaynaklarını gerekli görmüşler? Hangi veriyi nasıl, ne zaman bir araya getirmişler? gibi sorular yöneltmek araştırılmalarını daha verimli hale getirebilirler.

Yerel durumun analizine ve araştırma literatürünün gözden geçirilmesine dayanarak, kütüphaneciler okuma ve okuryazarlık tanıtımını geliştirecek plan ve uygulama yapabilirler. Süreç boyunca kütüphaneciler, çalışmalarının etkisini en uygun şekilde getirmek için onları belgelemeli ve değerlendirmelidirler.

Ayrıca, okuryazarlığın ve okumanın tanıtımına ve yaygınlaştırılmasına ilişkin projeleri desteklemek üzere araştırma tabanlı materyallerin, yerel durumlara uygun biçimde, üretilebileceği, bağışlanabileceği, ödünç alınabileceği, geri dönüşümlerinin yapılabileceği, satın alınabilecekleri ya da internetten indirilebilecekleri de dikkate alınmalıdır. Araştırma sonuçlarının güncel olması kadar, yetişkinlere yönelik materyalleri kullanmak da önemlidir. Bu nedenle bireylere ve topluluklara, yerel kütüphaneleri ile birlikte, proje ve yayınlar için materyallerin seçiminde ve araştırmanın güncellenmesinde danışmanlık yapmalarını öneririz. Uygun olduğu zaman, kütüphaneler proje ortakları olarak düşünülmelidir. Ayrıca, çoğu kez kütüphane personeli de araştırma içeriği, tasarımı ve sunumu konusunda yardımcı olabilir.

Seçilen içeriğin yapısı ne olursa olsun, okuryazarlığın ve okumanın tanıtımı ve araştırması, dikkatli planlama ve yönetimi gerektiren ekip çalışmasına dayanmalıdır.

“Yüz yüze görüşmenin, rapor etmenin ve araştırma yapmanın yerini alacak başka bir şey yoktur.”

Thomas Friedman

Tanıtım Çalışmalarının Başarısını Belirlemede Araştırma Nasıl Yardımcı Olabilir?

Araştırma temelli okuryazarlık ve okumayı tanıtmaya çalışmalarını değerlendirmek önemlidir. Planlama yapanlar, hedef kullanıcılar ve destek verenler, yani herkes, programın kapsamında olan özel projeler ve yayınların etkisinin nasıl olduğu konusunda değerlendirme yapabilmek için bilgi sahibi olmak ister. Araştırma, yerel duruma uygulanabilecek bulguları ortaya koyduğu gibi, düzenleyici ve özetleyici bir değerlendirme yapmaya dönük araçları ve süreçleri sağlayarak, değerlendirme bilgilendirmesi de yapabilmektedir. Başarı iki boyutta ölçülebilir:

- Süreç: Planlanan ve uygulanan çalışma/program/proje ne durumdadır?
- Çalışmaların sonucu: Hem kütüphane hem de diğer paydaşlar dahil katılımcılarının üzerinde ne gibi etkisi oldu; sonuç nedir?

Her türlü durumda, çalışmanın etkisi değerlendirildiği zaman pek çok soru ortaya çıkar:

Kullanıcı:

- Katılımcı sayısı ne kadar?
- Katılımcıların niteliği nedir?
- Kimler katılmadı – Niçin?
- Katılımcılar çalışma hakkında ne düşündüler, ne hissettiler?
- Katılımın sonunda katılımcılar ne oranda değiştiler? (kısa ya da uzun dönem için)

Program/Sonuç:-

- İçerik tam olarak doğru ve ilgili miydi?
- Çalışma iyi bir biçimde organize edildi mi?
- Çalışmanın ilerleme hızı uygun muydu?
- Teslimat etkili miydi?
- Dağıtım etkin miydi?
- Ortam uygun muydu?
- Kaynaklar etkili kullanılıyor muydu?
- Çalışmalar maliyet-etkin miydi?

Kütüphane:

- Kütüphane kaynakları ne kadar etkili kullanıldı?
- Programın kütüphane misyonuna desteği ya da ilerlemesine katkısı ne kadar oldu?
- Bu program kütüphane hizmetlerini ve kaynaklarını ne kadar değiştirdi?
- Bu programın planlanmasından ve uygulanmasından kütüphane personeli ne öğrendi?

- Bu programın kütüphanenin paydaşlarla işbirliğine etkisi ne oldu?
- Program kütüphanenin sarf ettiği çaba ve çalışmalarına değecek nitelikte miydi ve ne ölçüde değdi?

Planlama:

- Planlama yapan herkes katıldı mı ve uygun kararlar aldılar mı?
- Planlama verimli bir biçimde yapıldı mı?
- Planlama, tanımlanan gereksinimleri dile getirdi mi?
- Planlama yapanlar arasında olumlu kişisel ilişkiler var mıydı?
- Kaynaklar doğru kullanıldı mı?
- Gelecekte bu planlamaya neler eklenecek ya da değişiklikler yapılacak mı?

Değerlendirme göstergeleri nelerdir?

- Niteliksel olarak göstergeler (kullanıcı memnuniyeti anketleri, sonuçların ölçümü)
- Kullanım göstergeleri (katılımcı sayısı, süre...)
- Kaynak göstergeleri (etkinlik sayısı...)
- İnsan kaynakları göstergeleri (kütüphanecilerin program ve projelere ilişkin algıları... vb.)
- Maliyet göstergeleri (işlev ve etkinlik maliyetlerinin birleşmesi; katılımcı maliyetleri)
- Karşılaştırmalı göstergeler (yerel, ulusal ve uluslararası düzeydeki diğer ilgili ve karşılaştırılabilir programlara, projelere karşı veri ölçüsü).

Değerlendirme amaçları ve göstergeleri bir kez belirlendiğinde, değerlendirme verilerini bir araya getirmek için araçların tanımlanması gerekir. Örneğin:

- Belge analizi: Ana fikri ve süreçleri sıkıntı yaşamadan belirlemek.
- Gözlemler: Davranışları tanımlamak
- Anketler. Gerçek olayları ve düşünceleri toplamak
- Mülakatlar: Davranış, tutum ve tavırların nedenlerini anlamak ve bakış açıları kazanmak.
- Odak/hedef gruplar: Sorunları ortaya çıkarmak, eğilimleri ve grup dinamiklerini belirlemek
- Testler: Bilgi, beceri ve tutumları ölçmek ve karşılaştırmak

Ayrıca araçların seçimi, yönetimin ve analizin uygun olmasına, maliyete ve zorluk derecesine bağlıdır. İdeal olanı, araçların seçiminin, planlama sürecinin başlangıcında gerçekleştirilmesi ve çalışma boyunca değerlendirme yapılmasıdır.

Değerlendirmenin iyi yapılmış olup olmadığı ancak onun özenle analiz edilmesi sonucunda ortaya çıkan eylemlerle kendini gösterir. Veri, ne tür analizin uygun olduğunu belirler. Örneğin, odak/hedef grup verisi yakalamak için içerik analizi daha anlamlı olurken, tanımlayıcı istatistikler sayısal verileri anlamlı hale getirmektedir. Grafikler bilgiyi ve ortaya çıkan eğilimleri göz önüne sermektedir. Sonrasında mülakatlar, belli başlı özel sonuçlar için,

nedenleri anlamaya yardımcı olmaktadır. Her türlü durumda bulguların, içinde bulunulan ortam ya da durumun ortaya koyduğu koşullar bağlamında değerlendirilmesi gerekir.

Elde edilen analiz yorumlamaya, sonuçlara ve önerilere yol gösterici olacaktır. Buna ek olarak, bu öneriler paydaşların aidiyeti ve katılımını olası en iyi duruma getirmek için kendileri ile paylaşılmalıdır. Gelişmiş okuryazarlık ve okuma tanıtımı sonucunu ortaya koyan eylem için ön hazırlıklar yapılmalıdır.

Bir kereye mahsus yapılan tanıtım çalışmaları genellikle uzun dönem etki gösterememektedir. Elbette, araştırma temelli tanıtımların, gelişme, sürekli planlama, uygulama ve potansiyel olarak uzun vadede sürdürülebilirlik anlamında elverişliliği bakımından analiz edilmesi gerekir. Tanıtım programlarının devamlılığını sağlama amaçlı araştırmaları bir araya getirmek için yararlanabilecek bazı ipuçları aşağıdaki gibidir:

- Gerekli düzeltmeleri ve işlemleri yaparak (tanıtım sürecinde tam zamanında yapılan değişiklikler dâhil) geçmiş ve mevcut projelerin değerlendirme sonuçlarını gözden geçirmek ve dikkate almak.
- Mümkün olduğunca, doğrudan ve ortaklık programları aracılığıyla araştırma eğilimlerini, sonuçlarını ve ilgili materyalleri, katılımcılara sağlamak.
- Mümkün olduğunca, başarılı bir katılımcılar programı için etkinlikler ve projeler düzenlemek.
- Güncel ve geleceğe ilişkin projelerin, kamu yararını göz ardı etmeksizin, katılımcılara sunulan katılım olanaklarını geliştirdiğinden emin olmak için diğer grup ve organizasyonlarla işbirliği ve ortaklıklar kurmayı sürdürmek.
- Okuma ve okuryazarlık konusunda kütüphanenin yaptığı araştırmaları belgelemek ve paylaşmak.

“Araştırma sallanan bloklardan yapı taşları çıkarma hizmetidir.”

Arthur D. Little

Okuma ve Okuryazarlık Konusunda Örnek Uygulamalara Kapı Açan Araştırmanın Sentezi

On yıllar boyunca, kütüphaneciler ve diğer araştırmacılar okuma ve okuryazarlık tanıtım çalışmaları konusunda inceleme yapmışlardır. Bir üst analiz olarak bu incelemelerden ortaya çıkan bulgular şunlardır:

- Etkili tanıtım için iletişim yöntemleri: Sergiler, bibliyografyalar, kitap ayraçları, video, gazete makaleleri, web haber portalı/haftanın kitap listeleri, radyo ve TV/video kamu hizmeti duyuruları,
- Etkili kütüphane hizmetleri: Kitap konuşmaları, okuyucu önerileri ve bibliyoterapi referans hizmeti, kitap bağışları, koleksiyon geliştirme, okuryazarlık/okuma eğitimi, ödüller verilmesi
- Etkili tanıtıcı programlar: Aile okuryazarlığı, öykü saatleri, yarışmalar (şiir yarışmaları, yazma, karakter giysileri, yaz okuması, posterler gibi), yazarlar ve diğer konuşmacılar, belediye salonları, belirli konulara özel içerikler (örneğin bebek bakımı, iş müracaatı, yapılandırma albümü)
- Katılımcıları bir araya getirmeyi başarmanın yolları: Yüz yüze ve internet vasıtasıyla oluşturulan kitap kulüpleri, diğer tartışma grupları (örneğin, film, animasyon film), danışma grupları (gözden geçirme, materyallerin seçimi, plan programları, hizmet etme)
- Kullanıcılar için yararlı üretimler: Kitap tanıtımları, kitap ayraçları ve posterler, video, sergiler
- Yararlı kullanıcı hizmetleri: Rehber, kitap dostu, öğretmek/eğitmek, öykü saatleri, video kaseti/kayıt
- Ortaklarla işbirliği kurmak için yararlı yollar: Halkla ilişkiler, programlar, eğitim, sözcü, danışman
- Bilgisayara dayalı etkili tanıtım ürünleri: Dijital öykü okuma, podcastler, web günlükleri, wikiler, sanal topluluklar
- Okumanın/okuryazarlığın tanıtımı için kütüphanenin sağlaması gereken ön koşullar:
 - Koleksiyon (materyal sayısının çokluğu, yüksek kalite, çekicilik, güncellik, ilgi alanlarına uygunluk, dil çeşitliliği)
 - Okuyucunun seçtiği kaynaklar ve hizmetler
 - Personel (eğitilmiş, yabancı dil bilgisine sahip, ulaşılabilir)
 - Tesis ve olanaklar (erişilebilir, cana yakın, temiz, düzenli)

“Çocuklara sadece okumayı öğretmek yeterli değildir; Onlara okunmaya değer bazı şeyler vermek zorundayız. Hayal dünyalarını geliştirecek, yaşamlarının anlamını kavramalarına yardım edecek ve kendilerinden oldukça farklı yaşam süren insanlarla iletişim kurmak için onları cesaretlendirecek şeyler”.

Katherine Patterson

Araştırma Temelli Örnek Tanıtım Çalışmaları¹

Kütüphanelerle ilgili araştırma temelli okuryazarlığı ve okumayı tanıtmaya hakkında aşağıdaki makaleler yayınlanmıştır. Pek çok belge, orijinal dili İngilizce olan ülkelerde çıkmış olsa bile, makalelerin amacı geniş çerçevede çeşitli kütüphaneleri kapsamaktır. Bu makaleler, kütüphane türlerine göre düzenlenmesine rağmen, bazı çalışmaların bir genel tanıtım araştırma kategorisi ile dahi çakışması söz konusu olabilir.

Halk Kütüphaneleri:

Bourke, C. (2007). Public libraries: partnerships, funding and relevance. *APLIS*, 20(3), 135-139. [Halk kütüphaneleri: Ortaklıklar, finansman bulma ve uygunluk]

Bu makale, kültür ve dil farklılığı gösteren topluluklarda, daha iyi öğrenme sonuçları ve okuryazarlık tanıtımı ve sayısal beceriler sağlamak için kütüphanelerin, çocuklar ve aileleri ile birlikte çalışabilmesinin elverişli yollarını gözden geçirmektedir. Çok sayıda hükümet kuruluşu, işletme ve kâr amacı gütmeyen organizasyonla işbirliği olan ve toplumun güçlerinden yararlanılmasını teşvik eden özel kütüphane programları gösterilmektedir.

Bundy, A. (2008). A nation reading for life. *APLIS*, 21(4), 182-190. [Yaşamak için okuyan bir ulus]

Avustralya Kütüphaneleri Dostları tarafından, Avustralya'da okumanın öneminin kabul edilmesine dair görüş için beşinci yıllık rapor incelenmiştir. Bu makale, şu konulara gereksinim olduğu sonucuna varmıştır: Halk kütüphaneleri konusunda siyasi bilincin yükseltilmesi, halk kütüphaneleri koleksiyonlarının finansmanı ve Avustralya halk kütüphaneleri sistemi içerisinde çekirdek stratejik iş olarak okuyucu gelişiminin anlaşılması.

Francis, A. (2009). Thursdays with MacGyver. 7(2), 50-52. *The Journal of the Association for Library Service to Children*, 7(2), 50-52. [MacGyver ile Perşembeleri]

Bu makale, kütüphanede yüksek sesle okuyan çocuklar için köpeklerin kullanılmasını tanıtmaktadır. Bu deneysel çalışmada, farklı ortamlarda ortaya çıkan köpek terapisinin yararlarına ilişkin şu veriler toplanmıştır: Daha rahat ve yüksek sesle okuma, gurur duyma, öz

¹ Okuryazarlık ve Okuma Bölümü dünyanın dört bir yanından çağrıya cevap veren ve destek sağlayan tüm kütüphanecilere müteşekkirdir: Bu bölümde, araştırma temelli okuma tanıtım programları örnekleri, araştırma başlangıç noktaları ve ilgili derneklerin listesi bulunmaktadır. Burada dile getiremediğimiz, dünya genelindeki diğer önemli çalışmaların da aranıp bulunması için kütüphaneciler teşvik edilmektedir.

saygının artışı ve devamsızlığın azalması gibi. 2008 yılında, New York, Poughkeepsie’de, LaGrange Kütüphanesi’nde köpekle okuma programı başlatılmıştır. Bu program, çocuklar ve ailelerinin katılımıyla başarıya ulaşmıştır. Köpek terapisiyle, okuma konusunda ve karşılıklı etkileşimde okumanın etkisi ve hoşça vakit geçirme hissinin olduğu izlenmiştir.

Goulding, A. (2002). Public libraries and reading. *Journal of Librarianship and Information Science*, 34(1), 1-3. [Halk kütüphaneleri ve okuma]

Yakın geçmişte, ortak kuruluşların başlattığı girişimler de dâhil Birleşik Krallık Halk Kütüphaneleri’nde okumayı tanıtmaya planları tanıtılmaktadır. Kütüphanecilerin başarılı olmaları için insanların neden roman okuduklarını, roman okumanın sağladıklarını ve insanların yaşamında oynadığı rolü anlamaları gerekir. Britanya Halk Kütüphaneleri, okuyucu olmayanlara yönelik gereksinimleri, özellikle dezavantajlı bölgelerde yetişkinlere temel becerilerin kazandırılmasının desteklenmesini ve ileriye dönük toplumsal kütüphanecilik kavramının tanıtılmasını dile getirmektedirler.

Hincker, A., & Specht, P. (2010). Promoting reading in the Strasbourg urban area. *Bulletin des Bibliothèques de France*, 2, 38-42. [Strasbourg kent merkezinde okuma tanıtımı]

Anketlere bağlı olarak Strasbourg kütüphanelerinde koleksiyon büyüklüğü, oturma alanı, internet ve diğer bazı olanaklar bağlamında pek çok eksik belirlenmiştir. Sadece iki şubenin videokaset ödünç verdiği görülmüştür. Sonuç olarak kütüphane kullanımının düşük olduğu gözlenmiştir. Yerel hizmetleri geliştirmeye ve kamu giderlerini düzenlemeye yönelik olarak, okuma tanıtım politikası amaç edinilmiştir. Yapılandırma oluşturması, ortaklığa dayalı ağ erişimi ve kaynakların havuzda toplanması adına iki önemli adım atılmıştır. Bunlar, çapraz kütüphane kullanımını sağlayan Pass’relle kütüphane kartının hizmete girmesi ve Satrasbourg’da Andre Malraux Multi Medya Kütüphanesinin açılması, kaynakların bir havuzda birleştirilmesi ve işbirliğine dayanan yapısal, erişilebilir bir ağ yaratmak üzere atılan iki adımdır. Strasbourg, bilgi havuzlarını paylaştığı gibi kültürel çalışmalarını sergileyerek ve kütüphane mirası koleksiyonları tanıtarak geleneksel halk multimedya kütüphanesi anlayışından uzaklaşıp yeni bir kütüphaneler anlayışına doğru yol almaktadır.

Lijuan, S. (2007). An introduction to the experiences of popularization activities of reading in Hong Kong and Macao. *Library Journal (China)*, 25(5). [Hong Kong’da ve Macao’da okuma etkinliklerini popüler hale getirme deneyimlerinin tanıtımı]

http://en.cnki.com.cn/Article_en/CJFDTTotal-TNGZ200705018.htm

Bu makale, Hong Kong ve Macao’da okuma etkinliklerini halka duyurmanın ve benimsetmenin yöntemlerini tanıtmaktadır. Bu deneyimlerin analizlerine bağlı olarak araştırmacılar, halk kütüphanelerinin avantajından yararlanarak, okuma etkinliklerinin geliştirilmesi ve tanıtılması konularında önerilerde bulunmaktadırlar.

Maynard, S., Davies, J., & Robinson, R. (2005). Poetry for pleasure: Promoting poetry to children in public libraries *Journal of Librarianship and Information Science*, 37(1), 35-43. [Şiir eğlencesi: Halk kütüphanelerinde çocuklara yönelik şiir tanıtımı]

Bu makale, çocuk kütüphanecilerinin şiire ve şiirin halk kütüphanesinde tanıtımının yapılmasına ilişkin görüş ve tutumları hakkında bir incelemeyi tanıtmaktadır. Ayrıca makale, genel olarak, gençlere yönelik edebiyatın tanıtımı yönünde bazı tutumları incelemektedir. Kamu sektöründe çalışan kütüphane uzmanlarıyla yapılan bir dizi görüşmenin sonuçlarına göre, çocuk kütüphanecilerinin şiire karşı ilgili oldukları ve çocukların erken yaşlardan itibaren yer aldıkları şiir okuma, yazma ve dinleme faaliyetlerinin yararlarına olduğuna ve çocuklar tarafından şiirin eğlenceli bulunduğu kesinlikle inandıkları görülmektedir. Şiir, çocuklar ve gençler tarafından ihmal ediliyor olmasına ve “zor” olarak nitelenen yaygın imajına karşın, görüşmecilerin düşüncelerine göre, yetersiz ve isteksiz okuyucular için en fazla erişimi sağlanabilecek edebi tür olarak dikkate alınmaktadır.

McSwain, B. (2008). Bringing it all together: Salisbury reads. *APLIS*, 21(2), 62-65. [Okumayı organize ediyoruz: Salisbury okumaları]

Güney Avustralya’daki Salisbury Kütüphane Hizmetleri dört yılda tüm yaş gruplarını okumaya teşvik etmek amacıyla geniş bir program geliştirmiştir. Salisbury Okumaları yedi maddeden oluşmaktadır. Bu maddelerden bazıları işbirliği yapısına dayanmaktadır. Bunları, Okuma @Bölge civarı (*Reading @round Region*) programı tamamlar. Bu program, okuyucu danışmanları eğitimi ve kaynakları üzerine odaklanmak için diğer dokuz yerel hükümet yönetimlerini bir araya getirmektedir.

Palmer, T. (2008). Reading the game: Using sport to encourage boys and men to read more. *APLIS*, 21(2), 78-83. [Okuma oyunu: Küçük ve yetişkin erkekleri daha çok okumaya teşvik etmek için sporun kullanımı]

Birleşik Krallık Ulusal Okuryazarlık Kurumu, okuma alışkanlığı ile ilgili olarak, beylerin daha az okuduğunu rakamlarla dile getirmektedir. Yazar, Aile Futbolu Eğlence Gün’ü adında bir program geliştirmiştir. Bu programda, kütüphane kaynaklarına dikkati çekmek için bir dizi spor etkinlikleri ve oyunları düzenlenmiştir. Bu etkinlikle, isteksiz okuyucuların, özellikle küçük ve yetişkin erkeklerin ilgisinin çekilmesi hedeflenmiştir. Bu etkinlikle birlikte, okuma alışkanlıkları önemli oranda artmıştır. Ayrıca bu makale, beylere yönelik okuma tanıtımı için pek çok stratejiyi de sunmaktadır.

Quinn, S. (2008). Reading rewards: The evolution of a train the trainer course for public library reader advisers. *APLIS*, 21(2), 44-55. [Okuma ödülleri: Halk kütüphaneleri okuyucu danışmanlarına yönelik eğiticilerin eğitimi kursunun gelişimi]

Yeni Güney Galler, kütüphanecilerin gereksinimi olan okuyucu danışmanlığı becerileri için eğitimci eğitimi programını düzenlemiş ve uygulamaya geçirmiştir. Daha sonra, eğitim alan kişiler işyerlerindeki diğer kütüphane çalışanlarına eğitim vermişlerdir. Araştırmacılar, bu eğitim programları boyunca, ödünç alınan kaynakların artışını deneyimleyen kütüphanelerde, kütüphanelerin ve okumaya ilişkin kaynaklarının tanıtımın bu deneyim ve gelişime önemli bir etken olduğunu değerlendirmişlerdir. Birçok yeni program ve tanıtım etkinlikleri gerçekleştirilmiştir. Böylece koleksiyon geliştirme için ileriye dönük bir yaklaşım oluşturulmuştur.

Sabolovic-Krajina, D. (1998). Uloga narodnih knjižnica u poticanju citanja. In Kraš, M. (Ed.), *Medunarodno savjetovanje Knjižnice europskih gradova u 21. stoljecu: Zbornik radova Medunarodnog savjetovanja*. (pp. 145-152). Varaždin, Croatia: Gradska knjižnica i citaonica Metel Ožegovic.

Özellikle basılı ve elektronik kitle iletişim araçlarının hakim olduğu bir devirde, halk kütüphanelerinin modern bir toplumda bireysel temel yeti ve beceriler olarak görülen okumayı tanıtmaya ve yaygınlaştırmaya yönelik mücadeleleri ve çalışmaları son derece önemlidir. Bu makaleler, genel anlamda okuryazarlık gibi okuma yeti ve becerilerini de tanıtp destekleyerek, gelişmiş teknoloji ile bilgi çağı gereksinimlerini sağlayan halk kütüphanelerinin kendi yerel topluluklarının küresel sürece katılmasında anahtar role sahip olduklarını vurgulamaktadır. Ayrıca bu makaleler, kütüphane okuma programlarını ve girişimlerini dile getirmektedir.

Touitou, C. (2010). Présentation de l'étude sur la place de la bibliothèque municipale dans les représentations et les pratiques de loisir, de culture et d'information des jeunes de 11 à 18 ans. *La Revue des Livres pour enfants*, 7(2), 50-52.

Genç destekçilerin sosyolojik görünüşleri diğer yaş grupları hakkında bilinenden çok farklı değildir. Hepsi 11-18 yaş aralığında olmasa da kendileri ile görüşülenlerin çoğunluğunun, kütüphaneleri hakkında bilgi sahibi oldukları ve en azından bir kez, genellikle de okullarındaki kütüphane olmak üzere, kütüphanede buldukları anlaşılmaktadır. Gençler, kütüphaneyi kendileri için değil de başkaları için, örneğin anne baba olacakları zaman, yararlı bulmaktadırlar. Bu olgu "familiarité distante" olarak adlandırılmaktadır.

Vanobbergen, B., Daems, M., & Van Tilburg, S. (2009). Bookbabies, their parents and the library: An evaluation of a Flemish reading programme in families with young children. *Educational Review*, 61(3), 277-287. [Bebekler, bebekli aileler ve bebeklere yönelik kütüphaneler için kitaplar: genç çocuklu ailelerde Flamanca okuma programının evrimi]

Bebekler için Kitaplar, bir Flamanca Okuma Derneği ve Flaman Halk Kütüphaneleri Merkezi'nin girişimidir. "Kitaplarıyla eğlen" (*having fun with books*) olarak adlandırılan bir programı oluşturmak için, 10 Flaman şehrindeki yerel halk kütüphaneleri, 82 adet bebekli

çiftle iki yıl boyunca çalıştıkları bir pilot proje düzenlemişlerdir. Araştırmaya konu olan pilot projeye şu iki madde hedeflenmiştir: (1) okumayı tanıtmaya programı başlangıç deneyimlerine ilişkin ebeveynler haritası, (2) çok sayıda iyi uygulama örneklerinin sunumu. Bu projede ulaşılmaması zor olan aileler de kapsama alınmıştır. Proje boyunca tüm aileler evlerinde 3 kez incelenmiştir. Ebeveynlerin, özellikle genç çocuklara yönelik okuma konusunda daha çok örtülü desteğe gereksinimleri olduğu sonucu çıkarılmıştır. Ayrıca ebeveynler, okuma sürecine dahil olmanın ailelerde okuma ritüellerini ortaya koymasına biçimindeki duygusal duruma da kuvvetle vurgu yapmışlardır.

Üniversite Kütüphaneleri:

Elliot, J. (2007). Academic libraries and extracurricular reading promotion. *Reference & User Services Quarterly*, 46(3), 34-43. [Üniversite kütüphaneleri ve müfredat dışı okumanın tanıtımı]

Bu makale, Birleşik Devletler’de müfredat dışındaki okumayı tanıtmaya programlarında üniversite kütüphanelerinin tarihsel rolünü irdelemektedir. Makale, henüz 1920’li ve 1930’lu yıllarda rekreasyonel (eğlence ve dinlenme amaçlı) okumayı tanıtmaya akademik kütüphanenin misyonunun bir parçası olduğunu da dile getirmektedir. Makalede 1960’larda, kütüphanelerde müfredat dışı okumanın azalmaya başladığı iddia edilmektedir. Makale, üniversite kütüphanecilerinin, popüler türlerin sergilenmesi, karton kapaklı kitap koleksiyonlarının geliştirilmesi ve web günlüklerinde kitap tanıtımlarının yayınlanması da dahil müfredat dışı okumayı tanıtmaya üzere başvurduğu çeşitli yollara atıfta bulunmaktadır.

Hernández, F., & de la Cruz, H. (2007). "365 días de libros": blog para la promoción de la lectura. *El Profesional de la Información*, 16(2), 131-133.

Bu makale, Madrid Carlos III Üniversitesi Colmenarejo Kampüs Kütüphanesi’nce oluşturulan kurumsal web günlüğünü tanıtmaktadır. Bu web günlüğünün amacı üniversite genelindeki insanlara okumayı tanıtmaktır. Makalede, edebiyat koleksiyonlarının kullanımının teşvik edilmesi anlamında, bu katılımcı dijital aracın potansiyeline ilişkin ilk değerlendirmeden sonra, bu kampanyada sağlama süreçleri, sergiler ve web günlüklerinde yayınlanan kitap tanıtımları dahil kütüphane tarafından atılan adımlar tanımlanmaktadır.

Smith, R., & Young, N. (2008). Giving pleasure its due: Collection promotion and readers' advisory in academic libraries. *Journal of Academic Librarianship*, 34(6), 520-526. [Kütüphanenin sağladığı memnuniyet: Üniversite kütüphanelerinde okuyucu danışmanlığı ve koleksiyon tanıtımı]

Üniversite kütüphanecilerinin, buldukları üniversitelerin pedagojik eğitim ve araştırma misyonlarına destek vermeye ve yalnızca tesadüfen popüler okuma materyalleri gibi diğer kaynakları sağlamaya odaklanmaları anlaşılabilir bir durumdur. Ancak, eğlence için

okumaya teşvik, hem pedagojik amaçları desteklemekte hem de bu amaçların da ötesine geçerek daha fazlasını sağlamaktadır. Öğrenciler tarafından kullanılan elektronik eğlence ve iletişim ortamlarının onların dikkatlerini geçmişe oranla çok daha büyük ölçüde dağıtması nedeni ile üniversite topluluğunun bu hizmetlere olan gereksinimi her zamankinden fazladır. Bu makale, 20. yüzyılda üniversite kütüphanelerinin tarihini irdeledikten sonra, üniversite kütüphanecilerinin kullanıcılarını okumaya teşvik edebilme yollarını vurgulamaktadır. Sergiler, yönerge, programlama, diğer kütüphanelerle iletişim, türleri çeşitlendirme düşüncesi, okuyucu danışmanlığı becerilerinin gelişimi bu yollara örnek verilebilir.

Trott, B., & Elliott, J. (2009). Barriers to extracurricular reading promotion in academic libraries. *Reference & User Services Quarterly*, 48(4), 340-346. [Üniversite kütüphanelerinde müfredat dışı okuma tanıtımının önündeki engeller]

Araştırmacılar, yüksek öğretim kurumu kütüphanelerinde planlama olmadan yapılan okuma tanıtımları hakkındaki incelemelerinde, bu çalışmalar önünde pek çok engel belirlemişlerdir. Örneğin: bütçe kısıtlamaları, personel sorunu, konuya öncelik göstermemek gibi. Bu tür ortamlardaki okuma tanıtımlarının göstergesinin, kitap sergileri, kitap değişim hizmeti, diğer kütüphanelerle karşılıklı kitap bağışları, konuşmacı davet edilmesi ve kitap tartışmaları gibi etkinlikler olduğu saptanmıştır.

Okul Kütüphaneleri ve Çocuk Bakım Merkezleri:

Farmer, L. (2001). Building information literacy through a whole school reform approach. *KnowledgeQuest*, 29(2), 20-24. [Okul reformu yaklaşımı ile bilgi okuryazarlığı inşa etmek]

Bir okul genelinde uygulanan geliştirme amaçlı planlama çalışmasında, okul kütüphanecisi bilgi okuryazarlığı tanıtımı için bölüm temsilcisi olarak araştırma/çalışma grubu eş başkanlığı sorumluluğunu almıştır. Müfredat iletişim okuryazarlığı, eğitimi ve kullanımı perspektifinde hazırlanmıştır. Ayrıca güncel uygulamaları tanımlayan grup ve içerik analizine odaklıdır. Öğretmenler, düzenli olarak okuryazarlığı pekiştirmek ve tanıtmak için strateji geliştirmişlerdir. Buna paralel olarak, başka bir öğretmen liderliğindeki araştırma grubu, öğrenci okuma alışkanlıklarını incelemiş ve okuma kültürünü teşvik eden öncü planlamalar yapmıştır.

Haycock, K. (2003). Support libraries to improve teen reading. *Teacher Librarian*, 30(3), 35. [Ergenlik döneminde okumayı geliştirmek için kütüphanelerin desteklenmesi]

Ergenlik okuma çalışmaları, ergenlerin okumayı sevdiklerini ve çok okuduklarını göstermiştir. “Çoğu ergen okumayı seviyor ve okumanın kendileri için yararlı olduğunu biliyorlar. Sonuç olarak, okuma tanıtımlarının öncelikli amacı kitaplara erişimi sağlayarak okuma olanağını gerçekleştirmeye yardım etmek olmalıdır. Okumaya erişim sorunu çözümler

çözülmez, potansiyel okuyucuların azınlık grubu sayılan ve okuma materyaline erişse de okumayanlarla ilgilenebiliriz.

Green, S., Peterson, R., & Lewis, J. (2006). Language and literacy promotion in early childhood settings: A survey of center-based practices. *ECRP*, 8(1). [Erken çocukluk ortamlarında dil ve okuryazarlık tanıtımı: Merkez temelli uygulamaların incelenmesi]
<http://ecrp.uiuc.edu/v8n1/green.htm>

Bu çalışmanın iki amacı vardı: (1) okuryazarlık etkinlikleri düzenlemede erken çocukluk eğitmenlerinin çocuklarla ilişkisinin hangi ölçüde olduğunu değerlendirmek, (2) çocuk bakım merkezlerinde erken okuryazarlık tanıtımlarıyla ilgili eğitmenleri ya da program özelliklerini tanımlamak. Çoklu Regresyon Analizi (Multiple Regression Analysis), eğitici ya da programların kendisinin taşıdığı belli başlı özelliklerin, eğiticilerin kendi merkezlerinde dil ve okur yazarlığa ilişkin tanıtım sıklıklarına olumlu bir etki yarattığını göstermektedir: basılı materyallerin kullanılabilirliği, temel okuryazarlık becerileri derslerinde eğitimcilerin elde ettikleri özgüven ve özel bir programda ilgilenilen çocuk sayısı bunlara örnek verilebilir.

Tella, A. (2007). Children reading habits and availability of books in Botswana primary schools: Implications for achieving quality education. *The Reading Matrix*, 7(2), 117-142. [Botswana İlkokulu'nda çocukların okuma alışkanlıkları ve kitapların uygunluğu: Kaliteli eğitim başarısı için öneriler.

Bu çalışma, Botswana İlkokulu'ndaki çocukların okuma alışkanlıklarını ve kitapların uygunluğunu araştırmaktadır. Kitap sayısının azlığı, çocukların edebiyata olan ilgisinin yetersizliği, televizyon izleme gibi etkenler okuma alışkanlığının gelişmesinde engeller olarak açıklanmıştır. Araştırmacılar, yeni kitapların sağlanmasıyla birlikte, ilkokul kütüphanelerinin yenilenmesini ebeveynlerin çocukları için okumaya ilgilerini geliştirmesini önermişlerdir.

Özel Kütüphane Ortamları

Bond, W. (2006). Reading together: Working with inmate fathers. *Library & Information Update*, 5(5), 29-3. [Birlikte okuma: Mahkum babalarla çalışma]

Bu makale, İngiltere'deki Lincoln Hapishanesi'nde tutuklu bulunan babalara okuryazarlık süresince çocuklarıyla iletişim kurmada yardımcı olmaya yönelik bir girişimi dile getirmektedir. Ayrıca bu program, okuma ve yazma becerileri yetersiz olan mahkûmlara destek olmak amacını taşımaktadır. Program, mahkûmların çocuklarıyla ilişkilerini yeniden kurmalarına yardımcı olmuştur. Bunun yanısıra, çocukların okuma çalışmalarına destek olmaları için anneleri harekete geçirmede ve sosyal dışlanmışlıkla mücadelede yardımcı olmayı amaçlamıştır.

Brewster, L. (2008) Books on prescription: Bibliotherapy in the United Kingdom. *Journal of Hospital Librarianship*, 9(4), 399-407. [Kitaplar reçetelerde: Birleşik Krallık'ta bibliyoterapi]

Bibliyoterapi, on yıllardır hastaların sağlık durumlarını iyileştirmeye yardımcı olmak üzere hastane kütüphanelerinde kullanılan bir kavramdır. Birleşik Krallık'ta halk kütüphaneleri özel durumları olan, örneğin kaygılı ve stresli insanlara yardım etmek amacıyla kitapları kullanmayı planlayarak itici güç oluşturma sorumluluğunu yüklenmiştir. *Kitaplar Reçetede'nin (Books on Prescription)* içerdiği programlar sağlık uzmanları ve aynı zamanda hastalar için popüler olmayı başarmıştır. . Bu makale, bibliyoterapi tarihi içerisinde, güncel çalışmanın, mevcut tekniklerin pratik bir taslak olarak sunulmasından önce, sağlık görevlisi ile kurulan işbirliğiyle hastane kütüphanelerinde nasıl kullanılacağı yönünde önerileri dile getirmektedir.

Genel:

Drakulic, A. (2006). A research on the book market in Serbia. *The Herald of the National Library of Serbia*, 105-111. [Sırbistan'da kitap pazarı üzerine bir araştırma]

Bu makale, Sırbistan'da kitaplar, kitapevleri, yayıncılar, kütüphaneciler, bunun yanı sıra kitap satın alma ve okuma ile ilgili yapılan ilk genel araştırmayı tanımlamaktadır. Kitap pazar araştırması, birçok sorunun basit ve tam cevabını sağlamıştır. Bu araştırmanın en önemli yanı, yapıcı bir şekilde kitapların durumu hakkında tartışmaya odaklanma olasılığını sağlamış olmasıdır.

Gendina, Natalia. (2004, August). *Information literacy or information culture: Separation for unity: Russian research results*. Paper presented at the meeting of the 70th IFLA General Conference and Council, Buenos Aires. [Bilgi okuryazarlığı ya da bilgi kültürü: Birlik için ayrılık: Rus araştırma sonuçları]

Ruslar, günlük yaşam için düzenli bir şekilde bilgi farkındalığı, becerileri tanıtma ve öğretmeye yönelik araştırma yapmışlardır. Bu sunumda, bilgi kullanıcıları, bilgi kültürü ve bilgi müfredatı ile araştırma yönergesi tartışılmış ve bilgi okuryazarlığı için öneriler elde edilmiştir.

Greenwood, H., & Davies, J. (2004). Designing tools to fill the void: a case study in developing evaluation for reading promotion projects. *Performance Measurement and Metrics*, 5(3), 106-111. [Boşlukları doldurmak için araçların tasarlanması: Okumayı tanıtma projelerinin gelişmesini değerlendirmede alan çalışması]

Okuma duygusu yaratıcılığı için yeni buluşma alanları ve yeni kullanıcılar oluşturmak amacıyla kütüphaneler, müzeler ve sanat evleri arasında yeni yaratıcı işbirliklerini

desteklemeye yönelik proje için bir değerlendirme aracı geliştirilmiştir. Proje yöneticilerince, buluşma alanlarında okuma tanıtımı çalışmalarını değerlendirmek amacıyla kullanılan bu değerlendirme aracı, bir araya getirilen performans göstergelerinin ve veri toplama araçlarının eşit oranda uygulanabilirliğini sağlamıştır.

Hee-Yoon, Y., Duk-Hyun, C., & Young-Seok, K. (2006). Libraries in Korea: A general overview. *IFLA Journal*, 32(2), 93-103. [Kore’de kütüphaneler: Genel bir bakış]

Bu makale, Güney Kore’de farklı türlerdeki kütüphanelere ve Milli Kütüphane Kurumları’nın mevcut durumuna genel bir bakış ortaya koymaktadır. Kore’de kütüphanelerin gelişiminin devamlılığı için okuryazarlık, okumayı tanıtmaya, yasal değişikliklerin ve kurumsal işleyişlerin anahtar unsurlar olduğu bu makalede dile getirilmiştir.

Huang, J. (2006). Develop reading theory and establish a reading-oriented society. *Library Tribune*. http://en.cnki.com.cn/Article_en/CJFDTTotal-TSGL200506002.htm [Okuma teorisi geliştirme ve okuma odaklı bir toplum kurma]

Bu makale, okuma ve okuma alışkanlıklarında araştırma teorisi gereksinimini tartışmaktadır. Yazar bu makalede, okuma araştırmasının mevcut durumu dile getirmesi, kültür ve eğitimi geliştirmesi ve okuma etkinliklerini desteklemesi gerektiğini dile getirmektedir. Araştırmacı ayrıca, kütüphanedeki okuyucu hizmetlerinin güçlendirilmesini ve okuma ortamının geliştirilmesini önermektedir.

Jelušić, S. (2005). Djecja knjižnica u razvijanju citateljske kulture u obitelji : priopćenje o projektu Istraživanje citateljskih interesa i informacijskih potreba djece i mladih. *Život i škola: casopis za teoriju i praksu odgoja i obrazovanja*, 51(14), 77-91.

Yazar bu makalede, çocukların ve ergenlik çağındaki gençlerin bilgi gereksinimlerinin ve okumaya olan ilgilerinin incelenmesi konulu araştırma projesinde güncel ve gelecek çalışmaları anlatmaktadır. Makale, ilk olarak dünyadaki ilgili araştırmalara genel bir bakış sağlamakta ve Hırvatistan için ilgili deneyimleri vurgulamaktadır. İkinci bölümde, Hırvatistan’da çocukların ve ergenlik çağındaki gençlerin davranışlarını konu alan önceki araştırmaya değinilmektedir. Üçüncü bölümde, tamamlanan araştırma sonuçları sunulmaktadır. Ayrıca aile ve kütüphane ortamlarında gelecekteki çalışmalar için yol haritası çizilmektedir.

Jerotijević, L. (2006). Buying, reading and publicizing books in Serbia. *The Herald of the National Library of Serbia*, 97-105. [Sırbistan’da kitapları satın alma, okuma ve halka duyurma]

Bu makale Sırbistan’da kitap pazarlaması durumunu analiz etmektedir. Makale, Belgradlıların kitapları satın alma, okuma ve duyurularla ilgili görüşleri, tutumları ve

beklentileri hakkında toplanan veri sonuçlarını göstermektedir. Ortalama ya da üstü düzeyde eğitime ve gelire sahip, kitap alan ve okuyan seçilmiş altı gruba, özel olarak tasarlanmış yarı standart bir görüşme anketi uygulanmıştır. Bu anket uygulanırken, halka duyurulması anlamında pazarlama şartlarına ve kütüphaneler de dâhil olmak üzere, kitapların satın alındığı ve okunduğu yerlere özel önem gösterilmiştir.

Kraayhamp, G. (2003). Literacy socialization and reading preferences: Effects of parents, the library, and the school. *Poetics*, 31(3-4), 235-257. [Okuryazarlığı halka yayma ve okuma tercihleri: Ebeveynlerin, kütüphanenin ve okulun etkileri]

Bu araştırma, Hollanda'da okumanın halka yayılmasının uzun dönemli etkilerini incelemektedir. Örneğin, evde kütüphane kitaplarının kullanımı ve ortaokul düzeyinde okuma tanıtımının yapılması gibi. Son elli yılda okuma ile ilgili tanıtımlarda, özellikle ebeveynlere yönelik tanıtım etkinliklerinde artış gözlenmiştir. Ayrıca, erken yaş döneminde kütüphane kullanımı da önemli oranda artmıştır. Bunun yanında, erken dönem deneyimleri ve okulun sağladığı cesaretin kalıcı etkiye sahip olduğu dile getirilmektedir.

Krolak, L. (2005). *The role of libraries in the creation of literate environments*. Hamburg: UNESCO Institute for Education. [Okuryazar ortamlarının oluşturulmasında kütüphanelerin rolü]

Bu makale, okuryazar ortamlarının yaratılmasını ve kitaplara erişimin sağlanmasının etkisini tartışmaktadır. Makale, toplumda kütüphanelerin rolünü, özellikle yetişkin okuryazarlık programları ve okuryazarlık tanıtımında kütüphanelerin karşılaştığı sorunların detayları bağlamında dile getirmektedir. Çalışma, politika önerileriyle sona ermektedir.

Kuzmin, E., Parshakova, A. (Eds.). (2009). *National program for reading promotion and development and guidelines on its realization*. (2009). Moscow: Interregional Library Cooperation Centre. [Okumayı tanıtmaya ve geliştirme için ulusal program ve bu programı gerçekleştirme konusunda kılavuz]

Bu kitap, Federal Basın ve Kitle İletişim Ajansı ve Rusya Kitap Birliği tarafından hazırlanan Rusya Ulusal Okuma Tanıtım Programı'nı tanıtmaktadır. Kitap ayrıca, hükümet, kütüphaneler ve farklı kamu kurumlarında bu programın uygulanması için kılavuzun tanıtımını yapmaktadır. Program, mevcut sosyal ve kültürel eğilimler bağlamında, Rusya'da okuma durumu hakkında yapılan tüm Rusya çapındaki araştırmaların sonuçlarına dayanmaktadır.

Lee, Y. (2006, June). The modern history of the library movement and reading campaign in Korea. Paper presented at the IFLA conference, Seoul. [Kütüphane hareketinin modern tarihi ve Kore'de okuma kampanyası]

Bu makale, 20. yüzyıl kütüphanesini ve Kore’de okuma hareketini anlatmaktadır. Makale, kütüphanelerin kurulum çalışmalarını açıklamakta ve son zamanda yapılan okuma kampanyalarına dikkat çekmektedir.

Milunovic, D. (2006). Book market in the Republic of Serbia: Publishing, bookselling and library aspects. *The Herald of the National Library of Serbia*, 85-97. [Sırbistan Cumhuriyeti’nde kitap pazarı: Yayınlanması, satılması ve kütüphane koşulları]

Bu makale, Sırbistan Cumhuriyeti’nde kitap pazarıyla ilgili bir çalışmayı anlatmaktadır. Makale, yayıncılar, kitapevleri ve kütüphaneler arasındaki bağı, işbirliğini, yayınlanan materyal sayısını ve son 20 yıl boyunca toplam basılı yayın çalışmasını açıklamaktadır. Makale, kitap üretimi ve dağıtımındaki sorunları, kitap satış yoğunluğunu ve kütüphanelerde kitap kullanımı konularını tanımlamaktadır. Makalede, sabit kitap fiyatının önemi ve bunun kitap pazarına etkisi dile getirilmektedir. Makale, kitap satın alma dinamiklerini ve Sırbistan’da (hangi türden olursa olsun) tüm kütüphanelerce sağlanan toplam kitap sayısı ile ülke çapında basılan toplam kitap sayısı arasındaki ilişkiyi analiz etmektedir.

Šimsová, S. (2008). Joy, not duty: Reading and libraries. *APLIS*, 21(3), 109-114. [İş değil, eğlence: Okuma ve kütüphaneler]

Bu makale, Birleşik Krallık’ta okumayı tanıtmaya araştırmasının tarihini, bu bağlamda kütüphanelerin yaptığı çalışmalara odaklanarak ele almaktadır. Araştırma ayrıca, okuma deneyimini analiz etmektedir. Yazar, kütüphane kullanıcılarına en iyi hizmeti sunmanın, onları anlamayı, kendi okuma gereksinimlerine ilişkin farkındalıklarının olup olmadığından emin olmayı ve okumayı bir görev olarak değil, eğlence olarak tanıtmayı gerektirdiğini ifade eder.

Stelmakh, V., & Cole, J. (2006). *Building nations on readers: Experience, ideas, examples. Handbook on reading promotion*. Moscow: Pushkin Library Foundation. [Okuyucu ulusları inşa etme: Deneyim, düşünceler, örnekler. Okumayı tanıtmaya el kitabı]

Bu koleksiyon, okumayı tanıtmaya ve okuyucu gelişimi konularında üç ülkenin (Birleşik Krallık, Rusya ve Birleşik Devletler) deneyimlerini tanıtmaktadır. Kitabın Rusya’ya ilişkin bölümü, Rusya’daki okumayı tanıtmaya deneyimleri, bibliyografya ve okumayı tanıtmaya ile bölgesel projeler konusunu ilgilendiren Rusya’nın belli başlı bilgi kuruluşları hakkında bilgiler içeren iki makaleyi içermektedir.

Thebridge, S., & Train, B. (2003) Promoting reading through partnerships: a ten-year literature overview. *New Library World*, 103(4/5), 131-40. [Ortaklıklar aracılığıyla okumayı tanıtmaya: On yıllık literatüre genel bir bakış]

Kitap endüstrisi sektöründeki ortaklık ilişkisinin büyümesini ve okuyucu gelişiminin artmasını vurgulamak amacıyla, on yıllık dönemi (1992-2002) kapsayan taslak metinler gözden geçirilmiştir. Bu makalenin amacı, uygulayıcılara son on yıldaki gelişmeler üzerine kısa ve güvenilir bir kılavuz sağlamak için büyük ölçüde keşfedilmemiş bu alandaki ana metinleri bir araya getirmektir.

Train, B. (2001, August). *Reading research in the UK*. Presentation at IFLA conference, Boston. [Birleşik Krallık’da okuma araştırması]

Bu kısa ve öz makale, okuryazarlık ve okuyucu gelişimi üzerine odaklanarak Birleşik Krallık’taki okuma üzerine yapılmış bir araştırmanın güncel ana eğilimlerini özetlemektedir. Son zamanlarda, okuryazarlığa dayalı araştırmalar, Ulusal Okuryazarlık Hükümet Stratejisi Uygulaması’ndan ve onu izleyen Ulusal Okuma Yılı ve Ulusal Okuma Kampanyası gibi sonraki girişimlerden etkilenmiştir. Böylece, okuyucu gelişim etkinliği son yıllarda önemli oranda artış göstermiştir ve bu projelerin sonuçlarının ele alınması için kapsamlı şekilde araştırma devam etmektedir. Bu makale, araştırma yöntemlerinin kısa bir değerlendirmesiyle birlikte, okumanın değer ve etkisini göstermek için, niteliksel verinin etkisinin ne kadar önemli olduğunu dile getirerek sona ermektedir.

Yuguang, W. (2006). Let reading become a part of our life. *Journal of Library Science in China*. http://en.cnki.com.cn/Article_en/CJFDTOTAL-ZGTS200605003.htm [İzin verin okuma hayatımızın bir parçası olsun]

Araştırmacı, okumanın bir insan hakkı olduğunu ve bir ülkenin ulusal kalite artışına katkı sağladığını belirtmektedir. Bu araştırma, kütüphanelerin ve halkın okumasının önemli bir rol oynadığını ve halkın okumasının önemini tanıtmak ve yaymak üzere aktif önlemler alınması gerektiğini iddia etmektedir.

“Araştırma yeni bilgiyi yaratıyor.”
Neil Armstrong

Araştırma Başlangıç Noktaları

Aşağıdaki kitaplar, okuryazarlığı ve okumayı tanıtma programlarında başlangıç olarak araştırmaya dahil edilebilecek uygun kaynaklardır.

- Christenburg, L., Bomer, R., & Smagorinsky. (2008). *Handbook of adolescent literacy research*. Westport, CT: Guilford Press.
- Clark, C., & Rumbold, K (2006). *Reading for pleasure: A research overview*. London: National Literacy Trust.
- Cudina-Obradovic, M. (2008). *Igrom do citanja : Igre i aktivnosti za razvijanje vještine citanja / Game to read: Games and activities for developing reading skills (5 dopunjeno izd.)*. Zagreb, Croatia: Školska knjiga.
- Dickinson, D., & Newman, S. (2007). *Handbook of early literacy research*. Westport, CT: Guilford Press.
- Doiron, R., & Asselin, M. (Eds.). (2005). *Literacy, libraries, and learning*. Markham, Canada: Pembroke Publishers.
- Dubin, B., & Zorkaya, N. (2008). *Reading in Russia--2008: Tendencies and problems*. Moscow: Federal Agency on Press and Mass Communications. Analytical Levada-Center.
- Elkin, J., Train, B., & Denham, D. (2003). *Reading and reader development: The pleasure of reading*. London: Facet.
- Farmer, L. (2002). *How to conduct action research*. Chicago: American Library Association.
- Farstrup, A. (2002). *What research has to say about reading instruction*. Newark, DE: International Reading Association.
- Goethe Institute. (2006, June). *Proceedings of the conference on information literacy*, Goethe Institute, Athens. <http://www.goethe.de/ins/gr/lp/prj/syn/act/006/vort/enindex.htm>
- Hartley, J. (2001). *Reading groups*. Oxford: Oxford University Press.
- IFLA Literacy and Reading Section. (2007). *Guidelines for library-based literacy programs: Some practical suggestions*. The Hague: IFLA. <http://archive.ifla.org/VII/s33/project/literacy.htm>
- Katz, B. (Ed.). (2001). *Readers, reading and libraries*. New York: Haworth Press.
- Jetton, T., & Dole, J. (2004). *Adolescent literacy research and practice*. Westport, CT: Guilford Press.
- Long, E. (2003). *Book clubs: Women and the uses of reading in everyday life*. Chicago: University of Chicago Press.
- Manguel, A. (1997). *A history of reading*. London: Flamingo Press.
- National Institute for Literacy, National Institute of Child Health and Human Development, United States. Dept. of Education. (2002). *The partnership for reading: bringing scientific evidence to learning*. Washington, DC: National Institute for Literacy.

Ross, C., McKechnie, L., & Rothbauer, P. (2005). *Reading matters*. Westport, CT: Guilford Press.

Saricks, J., & Brown, N. (2005). *Readers' advisory service in the public library* (3rd ed.). Chicago: American Library Association.

Shiel, G., Stricevic, I., & Sabolovic-Krajina, D. (Eds.). (2007). *Proceedings of the 14th European Conference on Reading, Zagreb, Croatia 2005*. Osijek, Croatia: Croatian Reading Association.

Stelmakh, V. (Ed.). (2003). *Reading world and world of reading*. Moscow: Open Society Institute. Russian National Library.

Streatfield, D. (2000). *Rediscovering reading: Public libraries and the national year of reading*. Twickenham: Information Management Associates.

Thebridge, S., Train, B., Dalton, P. (2001). *Partnership in promotion: Publishers, booksellers and libraries working together to promote reading*. Birmingham: University of Central England.

Train, B., & Elkin, J. (2001) *Branching out: Overview of evaluative findings*.

<http://www.ebase.bcu.ac.uk/cirtarchive/publications/BranchingOut.pdf>

Trelease, J. (2001). *The read-aloud handbook*. London: Penguin.

Verhoeven, L., & Snow, C. (Eds.). (2001). *Literacy and motivation*. London: Routledge.

Bookbird: A Journal of International Children's Literature

Glasnik Narodne biblioteke Srbije / The Herald of the National Library of Serbia

<http://www.nb.rs>

Hrcak (Croatian Reading Association journal) <http://www.hcd.hr>

Journal of Adolescent and Adult Literacy

Journal of Early Childhood Literacy

Journal of Literacy Research

Journal of Research in Reading

Literacy

Literacy Research and Instruction

Literacy Today

New Review of Children's Literature and Librarianship

Reading

Reading Research and Instruction

Research about Effective Literacy Instruction <http://www.literacy.uconn.edu/resart.htm>

Reading Research Quarterly

Shkolnaya Biblioteka / The School Library (Russian School Library journal)

Vjesnik bibliotekara Hrvatske (Croatian Librarians Herald) <http://www.hkdrustvo.hr/vbh/>

İlgili Dernekler

Okuryazarlığı ve okumayı tanıtmaya ve araştırma kullanımını ile ilgili temsilci kuruluşlar aşağıdaki gibidir:

Araştırma:

Center for the Improvement of Early Reading Achievement <http://www.ciera.org/>

Centre for the Public Library and Information in Society (CPLIS)

<http://www.shef.ac.uk/is/research/centres/cplis/research> center for public librarianship and information research, based in the Information School, University of Sheffield

Florida Center for Reading Research <http://www.fcrr.org>

InfoLit Global <http://www.infolitglobal.info/> This directory lists relevant associations as well as advocacy and training documents relative to reading and literacy from librarians' perspectives

International Reading Association <http://www.reading.org>

Minnesota Center for Reading Research <http://www.cehd.umn.edu/Reading/>

National Institute for Literacy <http://www.nifl.org>

Research about Effective Literacy Instruction <http://www.literacy.uconn.edu/resart.htm>

Research Institute of Information Technologies in the Social Sphere

<http://nii.art.kemerovonet.ru/>

UNESCO <http://www.unesco.org/>

U.S. Department of Education Literacy Information and Communication System: <http://lincs.ed.gov>

What Works Clearinghouse <http://ies.ed.gov/ncee/wwc/>

Tanıtım:

American Literacy Council <http://www.americanliteracy.com/>

American Library Association <http://www.ala.org>

Asia in the Heart <http://asiaintheheart.blogspot.com/>

Barbara Bush Foundation for Family Literacy <http://www.barbarabushfoundation.com/>

Beginning with Books <http://www.beginningwithbooks.org/>

Books in Europe <http://www.booksineurope.org/>

BookPALS <http://www.bookpals.net/>

California Literacy, Inc. <http://www.caliteracy.org/>

Center for the Book <http://www.read.gov/cfb/> Their site lists reading affiliates and partners: <http://www.read.gov/cfb/affiliates.html>

Centre for the Book, South Africa <http://www.nlsa.ac.za/NLSA/centreforthebook>

Children's Book Council <http://www.cbcbooks.org>

Children's Literature for Children <http://www.childrensliterature.org>

E-Yliko (Greek digital content for schools by the Hellenic Ministry of Education, Life Long Learning and Religious Affairs) <http://www.e-yliko.gr/>

EU Read organizations <http://www.euread.com/organisations/>

Eugenides Foundation Library (a programme on information literacy programme organized by the Library of the Eugenides Foundation in partnership with the Hellenic Ministry of Education)
<http://www.eugenfound.edu.gr/frontoffice/portal.asp?cpage=resource&cresrc=96&cnode=122>

Ezra Jack Keats Foundation <http://www.ezra-jack-keats.org>

German Sanchez Ruiperez Foundation: <http://childrensliteracylab.org>
<http://lecturalab.org> (*Spanish version*)

Hrvatsko citateljско društvo (HCD) / Croatian Reading Association <http://www.hcd.hr/>

Hrvatsko knjižnicarsko društvo - Komisija za citanje / Croatian Library Association Reading Section http://www.hkdrustvo.hr/hr/strucna_tijela/40/uvod/

If I Can Read, I Can Do Anything (Native American reading club)
<http://sentra.ischool.utexas.edu/~ifican/index.php>

International Association of School Librarianship <http://www.iasl-online.org>

International Book Project <http://www.intlbookproject.org/>

International Board on Books for Young People <http://www.ibby.org>

International Federation of Library Associations: Literacy and Reading Section, Information Literacy Section <http://www.ifla.org>

Interregional Library Cooperation Centre: <http://www.msbs.ru>

Literacy.org <http://www.literacy.org/>

Literacy Connections <http://www.literacyconnections.com/>

National Book Centre of Greece (a partnership between the Hellenic Ministry of Education and the National Book Centre to promote information literacy)
<http://www.ekebi.gr/frontoffice/portal.asp?cpage=RESOURCE&cresrc=6287&cnode=351&clang=0>

National Jewish Coalition for Literacy <http://www.njcl.net/njcl/Home.html>

National Literacy Trust <http://www.literacytrust.org.uk/>

National Right to Read Foundation <http://www.nrrf.org>

Non-Profit Pushkin Library Foundation: <http://www.pushkinlibrary.ru>

Opening the Book Ltd. (training and consultancy in reader development)
<http://www.openingthebook.com/>

ProLiteracy <http://207.10.202.151/NetCommunity/Page.aspx?pid=191&srcid=-2>

Raising Readers in Story County (an example of one region's partnerships in support of reading) <http://www.amesamrotary.org/RaisingReadersInStoryCounty/>

Reach Out and Read <http://reachoutandread.org/>

The Reading Agency <http://www.readingagency.org.uk>

Reading and Literacy <http://www.readin.org/>

Pen American Center <http://www.pen.org/>

Reading is Fundamental <http://www.rif.org>

Reading Worldwide http://www.reading-worldwide.de/zeigen_e.html
Russian Association of Reading: <http://www.rusreadorg.ru>
Russian Book Union: <http://www.bookunion.ru>
Russian School Library Association: <http://www.rusla.ru>
Student Coalition for Action in Literacy Education <http://www.readwriteact.org/>
Taking It Global: Literacy Promotion and Social Rehabilitation Organization
<http://orgs.tigweb.org/literacy-promotion-and-social-rehabilitation-organization>
Three Cups of Tea <http://www.threecupsoftea.com/>
Women's National Book Association http://www.wnba-books.org/literacy_partners/

Örgütsel Paydaş Örneği: Genç Okuyuculara Kitap Yardım Merkezi

Yaşam boyu süren alışkanlıklar çoğunlukla erken yaşta şekillenir ki bu durum Kogre Kütüphanesi Kitap Merkezi'nin orta öğretim öğrencilerine özel ilgi gösterme nedenidir. Aşağıda örnekleri sıralanan gençlere yönelik programlar, çocukları olduğu kadar ailelerini de okuma etkinliklerine teşvik etmektedir:

➤ *Read.gov portal* <http://www.read.gov>

Bu multi medya web sitesi, kitap okumaya teşvik etmek ve okuyuculara yazarlar/çizerler hakkında bilgi vermek için Kongre Kütüphanesi'nin tasarladığı kaynakları sunmaktadır. Read.gov sitesi, gençler için ülkenin en iyi yazarları ve ressamı tarafından yazılan ve çizilen "The Exquisite Corpse Adventure" adlı seçkin bir hikayeyi ön plana çıkartmaktadır.

➤ *National Ambassador for Young People's Literature (Ulusal Genç Edebiyatı Temsilcisi)*

Bu konum, yaşam boyu okuryazarlık, eğitim ve gençlerin hayatının geliştirilmesi ve iyileştirilmesi ile ilgili olarak, gençlik edebiyatının önemi konusunda ulusal farkındalığı artırmaya yönelik oluşturulmuştur. Ulusal Temsilci iki yıl boyunca, gençlere okuma tanıtımı için ülke içerisinde bir çok yere seyahat etmektedir. Bu organizasyon Çocuk Kitapları Konseyi tarafından yönetilmektedir.

➤ *Letters About Literature (Edebiyat Hakkında Mektuplar)*
<http://www.lettersaboutliterature.org>

Edebiyat Hakkında Mektuplar, 4-12 yaş aralığındaki çocukları, bir yazarın (yaşayan ya da ölmüş) çalışmasının kendilerini nasıl etkilediği konusunda yarışmak için mektup yazmaya davet etmektedir. Kazanan yarışmacı ve okuduğu okul eyalet ve ulusal düzeyde ödülünü peşin para olarak almaktadır. Edebiyat Hakkında Mektuplar girişimi Target ile desteklenmektedir.

➤ *River of Words* <http://www.riverofwords.org>

Her yıl, Centre for the Book'a bağlı olan River of Words (kar amacı gütmeyen kurum) eğitim programları genç insanlara eğitim veren kişileri desteklemek için kurulmuştur. 5 yaşından 19 yaşına kadar öğrenciler arasında uluslararası şiir ve sanat yarışması düzenlemektedir. Bu yarışma, gençlerin yaşadıkları yerin doğal ve kültürel tarihini keşfetmelerine yardım etmek, şiir ve sanatla neler keşfettiklerini ifade etmelerine fırsat vermek amacını taşımaktadır.

➤ *Read It Loud! Campaign* <http://www.readitloud.org> (*Yüksek Sesle Oku*)

Küçük çocuklar, yaşlarından dolayı kitap okumayabilirler, ama bu onların kitabın gücünü keşfedemeyecekleri anlamına gelmez. Bu kampanyanın amacı, Read It Loud! Foundation ve diğer kurumların işbirliğinde, çocuklara günlük kitap okuyacak 5 milyon yetişkine ulaşmaktır.

➤ *National Book Festival (Ulusal Kitap Festivali)* <http://www.loc.gov/bookfest>

Okuma kutlaması Ulusal Merkez'de (Washington) 2001 yılından beri yapılmaktadır. Bu festival, ülkenin her tarafından 130.000'den fazla kitapseveri kendine çekmektedir. Festivaldeki Eyaletlerin Sergi Salonlarında kitap severler, kitaplarını okudukları yazarlarla sohbet etme, kitaplarda geçen ve televizyonda gösterilen karakterlerle ve diğer eyaletlerden gelen yazarlarla buluşma fırsatı yakalamaktadırlar. Festivalde özellikle gençlere yönelik iki fuar pavyonu yer almaktadır.

“Okuryazarlık, acıdan umuda uzanan bir köprüdür. O, modern hayatın gündelik bir aracıdır. O, güce karşı bir siper–ve gelişmenin inşâsıdır. O, yollar, barajlar, klinikler ve fabrikaların ana tamamlayıcısıdır. Okuryazarlık, bir demokratikleştirme platformudur. Okuryazarlık, kültürel ve ulusal kimliğin tanıtımını sağlayan bir taşıttır.... Okuryazarlık, herkes için, her yerde, genel bağlamda eğitimle birlikte, temel bir insan hakkıdır. Son olarak okuryazarlık, insanın ilerleme yolu ve her erkek, kadın ve çocuğun kendi gizilgücününün (potansiyelinin) tümünün farkına varabilmesini sağlayan araçtır.

Kofi Annan

IFLA Headquarters
P.O. Box 95312
2509 CH The Hague
Netherlands
Tel +31-70-3140884
Fax +31-70-3834827
E-mail publications@ifla.org
www.ifla.org

ISBN 978-90-77897-48-5
ISSN 0168-1931

Çeviren / Translated by Muhittin Gürbüz & Güler Demir